

Minimum dobrovolného hasiče z oblasti ochrany obyvatelstva

I. I. Dobrovolný hasič (člen sdružení hasičů) zná základní pojmy ochrany obyvatelstva (mimořádná událost, krizová situace, krizový stav, ochrany obyvatelstva, integrovaný záchranný systém, záchranné práce, likvidační práce)

Ve stanovách Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska je článkem 3, odst. 3, písm. g) stanovena pomoc veřejnosti, zejména obcím, při plnění úkolů ochrany obyvatelstva.

Na základě výše uvedených informací je zřejmé, že jak člen jednotky požární ochrany tak člen SH ČMS mají určité povinnosti směrem k oblasti plnění úkolů ochrany obyvatelstva a každý hasič by měl znát základní pravidla z požární ochrany.

Mimořádnou událostí se rozumí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními živly a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Mimořádná událost, krizová situace, krizový stav: při vzniku mimořádné události mohou nastat dvě situace. Ta první je charakterizována tím, že vzniklou mimořádnou událost lze zvládnout běžnými (standardními) opatřeními státu, tj. vyčleněnými výkonnými složkami, zdroji a prostředky v souladu s platnými právními předpisy. V praxi to znamená s využitím sil a prostředků integrovaného záchranného systému. Za této situace není vyhlášen žádný z krizových stavů. Ta druhá je charakterizována tím, že mimořádná událost vyvolala takovou situaci, kdy bylo nutné vyhlásit jeden z krizových stavů a bylo třeba použít nadstandardních opatření státu, tj. omezit na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu práva zaručená Listinou základních práv a svobod a použít nadstandardní zdroje, síly a prostředky k řešení vzniklé situace. Právě takováto situace je označována jako situace krizová. Zjednodušeně lze říci, že krizová situace na základě mimořádné události vzniká, kdežto krizový stav je vyhlášen.

Ochranou obyvatelstva se rozumí plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Integrovaný záchranný systém koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Při mimořádných událostech zasahuje integrovaný záchranný systém, jehož základními složkami jsou Hasičský záchranný sbor a jednotky PO zařazené do plošného pokrytí, Zdravotnická záchranná služba, Policie České republiky. V návaznosti na druh mimořádné události jsou podle potřeby na likvidaci jejich následků povolávány další potřebné složky IZS. Ostatní složky IZS jsou např.: ozbrojené síly, Obecní policie, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, neziskové organizace a sdružení občanů, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby a organizace.

Záchrannými pracemi se rozumí činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jeho příčin.

Likvidačními pracemi se rozumí činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.

II. Zná varovný signál „Všeobecná výstraha“ a chování obyvatelstva po jeho zaznění

V případě mimořádné události, která bezprostředně ohrožuje okolí (např. únik nebezpečných škodlivin do ovzduší) bude obyvatelstvo varováno pomocí sirén signálem „všeobecná výstraha“ (houkáním sirény kolísavým tónem po dobu 140 sekund – může se opakovat 3 krát za sebou

v cca 3 minutových intervalech). Houkání sirén bude doplněno zprávou o charakteru ohrožení a činnosti, kterou bude nutno na ochranu obyvatelstva provést.

KOLÍSAVÝ TÓN

140 s.

Co dělat, když zazní siréna

- **Okamžitě se ukryjte** (nejedná-li se zjevně o povodeň). Vyhledejte úkryt v nejbližší budově (obytný dům, závod, veřejná budova, obchod apod.). Jestliže cestujete automobilem a uslyšíte varovný signál, zaparkujte automobil a vyhledejte úkryt v nejbližší budově.
- **Zavřete okna a dveře.** Siréna může s velkou pravděpodobností znamenat únik toxických látek do ovzduší. Uzavřením prostoru snížíte pravděpodobnost vlastního zamoření. V tomto případě je lépe se přesunout do vyšších pater (škodliviny jsou těžší než vzduch).
 - **Získávejte informace o situaci** pomocí výše uvedených prostředků.

Požární poplach: pouze pro svolání jednotek požární ochrany slouží signál „požární poplach“, který také bývá odvysílán sirénami a vyzněním. Tento signál má délku 60 sekund, tvar přerušovaný.

Pravidelné přezkušování sirén

Každou první středu v měsíci ve 12,00 hodin jsou sirény pravidelně přezkušovány 140 sekund trvajícím trvalým tónem. V tomto případě žádnou činnost neprovádějte.

TRVALÝ TÓN

140 s.

III. Zná telefonní čísla tísňového volání a jejich využívání

Jste-li svědkem vzniku mimořádné události nebo zpozorujete-li vznikající nebezpečí, neprodleně informujte odpovědné orgány na tato telefonní čísla:

Organizace	Tísňový telefon
Hasičský záchranný sbor	150
Zdravotnická Záchraná služba	155
Policie České republiky	158
Městská policie (některá města)	156

Evropská linka tísňového volání číslo

112

V informaci uvádějte:

- **kdo volá** (jméno volajícího) a číslo telefonu;
- **co, kde a kdy** se stalo;
- v případě potřeby **orientační body** v místě události
- podle situace **doplňující údaje** (počet postižených, druh zranění apod.).

IV. Zná zásady pro opuštění bytu nebo rodinného domu v případě nařízené evakuace

Evakuace

Rozhodnutí o provedení evakuace bude vydáno vždy, pokud nebude možno zajistit ochranu osob v ohrožených místech jiným způsobem.

Rozhodnutí o provedení evakuace bude vydáno orgány města (obce), v případě nebezpečí z prodlení velitelem zásahu.

Podle situace může být evakuace buď krátkodobá (předpokládaná doba trvání několik hodin), kdy se neorganizuje náhradní ubytování, a dlouhodobá.

Co dělat, když bude nařízená evakuace

- Dodržujte pokyny správních úřadů, obcí, popř. zaměstnavatele, kteří organizují nebo zajišťují evakuaci.
 - Dbejte pokynů k evakuaci osob nařízených velitelem zásahu.
- Dodržujte stanovené zásady pro opuštění bytu, vezměte si evakuační zavazadlo a dostavte se na určené místo.
 - Při použití vlastních vozidel dodržujte pokyny orgánů zabezpečujících evakuaci.

Zásady pro opuštění bytu nebo rodinného domu v případě evakuace

- Uhaste otevřený oheň v topidlech.
- Vypněte elektrické spotřebiče (mimo ledniček a mrazniček).
 - Uzavřete přívod vody a plynu.
 - Ověřte, zda i sousedé vědí, že mají opustit byt.
- Dětem vložte do kapsy cedulku se jménem a adresou.
 - Kočky a psy si vezměte s sebou.
- Ostatní domácí zvířata, včetně exotických zvířat, ponechte doma a dobře je předzásobte vodou a potravou.
 - Vezměte evakuační zavazadlo, uzamkněte byt a dostavte se na určené evakuační středisko.

Evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo se připravuje pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události nebo nařízené evakuace. Jako evakuační zavazadlo poslouží např. batoh, krosna, cestovní taška nebo kufr. Zavazadlo označte svým jménem a adresou.

Obsahuje:

- Základní trvanlivé potraviny, nejlépe v konzervách, dobře zabalený chléb a hlavně pitnou vodu.
 - Předměty denní potřeby, jídelní misku a příbor.
- Osobní doklady, peníze, pojistné smlouvy a cennosti.
 - Přenosné rádio s rezervními bateriemi.
 - Toaletní a hygienické potřeby.
 - Léky, svítilnu.
 - Náhradní prádlo, oděv, obuv, pláštěnku, spací pytel nebo přikrývku.
 - Kapesní nůž, zápalky, šití a další drobnosti.

Náhradní a nouzové ubytování obyvatel

Součástí evakuace je zabezpečení dočasného ubytování a stravování obyvatel, kteří si jej nemohou zajistit jiným způsobem (u příbuzných, na chatě, na chalupě apod.).

O místech náhradního a nouzového ubytování bude rozhodnuto podle konkrétní situace a obyvatelé se o těchto místech dozvědí včas.

V místě ubytování je nutno:

- řídit se pokyny určených zaměstnanců městského úřadu,
 - řádně se chovat,
 - dodržovat pravidla slušného soužití.

Po odeznění mimořádné události či krizové situace se budou občané podle možnosti vracet do svých domovů nebo bude příslušnými orgány řešena jejich situace.

V. INDIVIDUÁLNÍ OCHRANA

Pokud nemáme k dispozici typizované prostředky individuální ochrany (ochranné masky, ochranné oděvy apod.) a musíme si chránit dýchací cesty a povrch těla, použijeme prostředky improvizované ochrany.

K ochraně dýchacích cest použijeme navlhčenou roušku (složený kapesník, ručník, utěrku) přiložením na nos a ústa. Upevněte roušku v zátylku šálou či šátkem.

Hlavu chraňte čepicí, kloboukem, šálou či kuklou tak, aby vlasy byly úplně zakryty a zvolená pokrývka hlavy chránila též čelo, uši a krk.

Oči chraňte brýlemi – lyžařskými, plaveckými či motoristickými, ale větrací průduchy přelepte lepicí páskou. Pokud nemáte tyto brýle k dispozici, chraňte oči přetažením průhledného igelitového sáčku přes temeno hlavy a oči a jeho stažením tkanicí či gumou v úrovni lícních kostí

Povrch těla chraňte kombinézou, kalhotami, pláštěnkou do deště, šustákovou soupravou. Tyto ochranné oděvy je nutné dostatečně utěsnit u krku, rukávu a nohavic.

Nohy chraňte nejlépe vysokými botami nebo holínkami, **ruce** nejlépe zakryjete gumovými nebo koženými rukavicemi.

Při návratu ze zamořeného prostředí do bytu odložíte v předsíni veškerý svrchní oděv do igelitového pytle a zavažte jej. Pokud je to možné, pečlivě se osprchujte, otřete se do sucha a oblečte se do čistého oděvu.

Tyto prostředky, jsou-li správně použity, mohou zachránit životy a ochránit zdraví obyvatelstva.

VI. OBECNÉ ZÁSADY PŘI VZNIKU MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

- respektujte situaci a snažte se získat informace z oficiálních zdrojů,
- nerozšiřujte poplašné a neověřené zprávy,
- varujte ostatní ohrožené osoby v nejbližším okolí,
- zbytečně netelefonujte,
- pomáhejte sousedům, zejména starým, nemocným a nemohoucím lidem,
- uvědomte si, že největší hodnotu má lidský život a zdraví a až potom majetek,
- uposlechněte pokynů pracovníků složek integrovaného záchranného systému a orgánů veřejné správy.

VII. INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM (IZS)

Za integrovaný záchranný systém se považuje koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Zákon vymezuje:

- použití IZS
- složky IZS a jejich působnost,
- působnost a pravomoc správních úřadů,
- práva a povinnosti PaFO (podnikajících a fyzických osob)

IZS lze také chápat jako prostředek součinnosti územních orgánů veřejné správy a složek při provádění záchranných a likvidačních prací.

Na základě zákona vyplývají práva a povinnosti pro PaFO, např.:

- právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva,
- právo na školení ke své činnosti při mimořádných událostech,
- povinnost strpět omezení vyplývající z opatření stanovených při mimořádné události,
- strpět vstup osob provádějících záchranné a likvidační práce na pozemky,
- poskytnout veliteli zásahu informace,
- strpět umístění zařízení systému varování a vyzoomění na nemovitostech,
- poskytnout osobní a věcnou pomoc na základě zákona o požární ochraně.

VIII. DRUHY MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ (MU)

Mimořádné události ohrožují obyvatele naší planety od samého počátku civilizace. Někde více, jinde méně. Stoprocentně v bezpečí není nikdo a nikde. Česká republika se musí „díky“ své geografické poloze chránit nejčastěji pře povodněmi, větrnými smrštěmi, sesuvy půdy, lavinami,

provozními haváriemi, epidemiemi.

Rozsah MU závisí nejen na intenzitě vzniklé situace, ale i na koncentraci obyvatel, průmyslu, dopravy, rizikových technologií na postiženém území a samozřejmě na stupni připravenosti obyvatel likvidovat jejich následky a zabránit sekundárním škodlivým jevům.

Obecně lze mezi MU zařadit:

- sesuv půdy (lavina),
- zvýšení vodní hladiny (povodně),
- mimořádně silný vítr (orkán, větrné bouře),
- atmosférické poruchy (bouře),
- havárie v chemickém průmyslu,
- radiační havárie,
- havárie v silniční a železniční dopravě,
- rozsáhlé poruchy v energetických sítích,
- biologické pohromy (epidemie),
- terorismus.

K některým MU:

1) Povodně:

Povodní se rozumí, dle zákona o vodách, přechodné zvýšení hladiny toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Povodní je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný.

Povodně se dělí na:

- **přírozené** – jsou způsobeny přírodními vlivy, zejména táním, dešťovými srážkami nebo chodem ledů,
- **zvláštní** – vznikají poruchou vodního díla, která může vést k jeho havárii (protržení hráze nebo nouzovým řešením kritické situace na vodním díle).

Stupně povodňové aktivity určují míru povodňového nebezpečí.

Rozlišujeme:

I. SPA – stav bdělosti (vyžaduje věnovat zvýšenou pozornost vodnímu toku, zahajuje činnost hlásná a hlídková služba)... lze předpokládat další zvyšování vodní hladiny, vodní tok je v korytě.

II. SPA – stav pohotovosti (v případě, že nebezpečí povodně přerůstá v povodeň, aktivují se povodňové orgány, uvádějí se do pohotovosti prostředky na zabezpečovací práce)... lokální zaplavení a omezení zaplavení níže položených pozemků.

III. SPA – stav ohrožení (provádějí se zabezpečovací a záchranné práce, případně evakuace)... zaplavení větších ploch a budov, voda způsobuje rozsáhlejší škody na majetku.

II. a III. SPA se vyhláší, I.SPA nastává. Podkladem pro SPA je dosažení limitu, zpráva předpovědní nebo hlásné služby, doporučení správce vodního toku nebo oznámení vlastníka vodního díla.

2) Svahové pohyby: mezi svahové pohyby řadíme i **sněhové laviny**.

Jedná se o pohyb materiálů dolů po svahu (účinky gravitace). Svahové pohyby mohou být způsobeny povodněmi, zemětřesením, nadměrným zatížením (pohyb osob, zvířat, techniky, pád stromů).

3) Silný vítr:

Pro vyjadřování síly větru slouží tzv. **Beaufortova stupnice**. Má 13 stupňů (bezvětrí, vánek, slabý vítr, dosti čerstvý vítr, čerstvý vítr, silný vítr, prudký vítr, bouřlivý vítr, vichřice, silná vichřice, mohutná vichřice, orkán).

Zvláštní typ větru je **tornádo**. Jedná se o vířivý vítr tvaru nálevky, který se alespoň jednou během své existence dotkne povrchu země.

4) Bouře:

Bouřka vzniká posunem vzdušných hmot s rozdílnou teplotou a třením vzdušných hmot o zemský povrch. Tím vzniká velký elektrický náboj. Až napětí vzroste na nezbytnou úroveň, udeří blesk (elektrický výboj mezi centry kladných a záporných nábojů jednoho nebo více oblaků, mezi oblakem a zemí). Jedná se o soubor elektrických, optických (blesk) a akustických (hrom) jevů. Bouřky jsou zpravidla doprovázeny srážkami a prudkým větrem.

Ochranou před účinky bouří se rozumí ukrytí v budovách a instalace bleskosvodů.

Mezi možný způsob ochrany před bouří lze považovat:

- nevycházet zbytečně ven,
- schovat se (budovy, hustý les),
- neschovávat se pod osamocený strom, na okraji lesa, pod převisy nízkých skal,
- největší nebezpečí (otevřený terén, vyvýšená místa),
- nezůstávat na kopcích,
- nebezpečí přečkat v podřepu (izolace od krokového napětí),
- nelehat na zem,
- nekoupat se, není bezpečné ani telefonování, práce s elektrickými spotřebiči,
- nepřenášet kovové předměty,
- neutíkat,
- zavřít okna a dveře, vypnout z elektřiny televizor další přístroje, jejichž součástí je obrazovka.

Kulový blesk je kulovitý útvar, svítivě bílé nebo žluté barvy, obvykle je nehlukný, pohybuje se různými směry a zaniká výbuchem nebo poklidným způsobem. Vzniká za bouřlivého počasí a způsobuje poškození elektroniky a elektrických spotřebičů, v bytě se vynořuje komínovým otvorem nebo kamny. Způsobuje popáleniny.

5) Požár:

Požár je charakterizován jako nežádoucí, neovládané a zpravidla již neovladatelné hoření. Bývá často jako sekundární následek jiných MU. Příčinou vzniku bývá nejčastěji činnost člověka (kouření, zakládání ohňů v přírodě, vypalování porostů, hra dětí, kontrolovaná zemědělská a lesnická činnost, která přerostla v nekontrolovatelný požár, žhářství). V letních obdobích vzniká požár také samovznícením při vysokých teplotách.

K tomu, aby mohl oheň vzniknout, je potřeba hořlavý materiál, dostatek kyslíku a zápalnou látku (**tzv. ohňový trojúhelník**). Bez jediné z těchto 3 věcí oheň nevznikne. Na základě toho je založen princip hašení.

6) Epidemie:

Epidemie je hromadný výskyt infekčního onemocnění osob. Lze ji zařadit spolu s epizootií (hromadné nakažení zvířat) a epifytní (hromadné nakažení rostlin) mezi biologické pohromy. Epidemie může přerůst v pandemii, což je rychle se šířící epidemie po všech světadílech (např. cholera, mor).

Aktualizováno Pondělí, 12 Listopad 2012 10:33